
جماعت اسلامی

لبنان

---

www.ketab.ir

مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور

عنوان: جماعت اسلامی لبنان

عنوان اصلی: الجماعة الإسلامية في لبنان

نویسنده: ابراهیم محمد و دیگران

منبع: الأحزاب و الحركات و الجماعات الإسلامية

ترجمه و آماده‌سازی: مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور

سال انتشار: ۱۳۸۴

تیراژ: ۱۰۰۰

قیمت: ۸۰۰ تومان

محمد، ابراهیم
جماعت اسلامی لبنان / نویسنده ابراهیم محمد و دیگران؛ ترجمه و
آماده‌سازی مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان. -- تهران: اندیشه‌سازان نور،
۱۳۸۴.

۴۶ ص.

ISBN 964-8316-55-4: ۸۰۰۰ ریال

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.
عنوان اصلی: الجماعة الإسلامية في لبنان.

۱. لبنان -- تاریخ -- جنبش‌های اسلامی. ۲. اخوان المسلمین (لبنان). الف.
مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور. ب. عنوان.

۹۵۶/۹۲۰۴۴

DS ۸۷/۵/م ۳۵ ج ۸۰۴۱

۱۳۸۴

۸۴-۲۳۸۸۱

کتابخانه ملی ایران

آدرس: تهران - صندوق پستی - ۵۶۱۹ - ۱۵۸۷۵

شابک: ۹۶۴-۸۳۱۶-۵۵-۴

کلیه حقوق این کتاب متعلق به مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور است.

سخن ناشر

صحنه سیاسی لبنان اخیراً با تغییر و تحولات فراوانی روبه‌رو بوده است، از این رو، شناخت گروه‌ها و نیروهایی که در این تحولات نقش فعال داشته‌اند یا موضع‌گیری‌های خاصی اتخاذ کرده‌اند، ضروری است.

جماعت اسلامی که براساس مجوز وزارت کشور در سال ۱۹۶۴ تشکیل شد، به عنوان یک انجمن فرهنگی و آموزشی فعالیت می‌کند و مرکز مستقل آن در محله المزرحه است. این جماعت سازمان‌دهی جنبش‌گونه دارد و با به عضویت درآوردن مردان و زنان، همگان را به اسلام و پیش گرفتن خط‌مشی آن در زندگی دعوت می‌کند و به تبلیغ اصول اسلام می‌پردازد.

جماعت اسلامی از لحاظ سیاسی سعی می‌کند قانون اساسی لبنان را تعدیل کند و یک نوع همزیستی میان مسلمانان و مسیحیان براساس دولت‌های جدیدی که با اصول اسلام مخالفت نداشته باشند و حقوق مسلمانان را حفظ کنند به وجود آورد.

این جماعت مبنی معتقد به وحدت عربی براساس اسلام است و برای تحقق آن تلاش می‌کند. از ویژگی‌های این جنبش می‌توان به تأیید کامل مقاومت فلسطینی و تأکید بر تقویت و توجه به آن به عنوان یک وظیفه اسلامی اشاره کرد.

جماعت اسلامی لبنان مسئله فلسطین را تنها مسئله مردم آن نمی‌داند و آن را مسئله‌ای مربوط به تمامی مسلمانان در جهان اسلام ارزیابی می‌کند. بر همین اساس مسئله فلسطینی را در رأس مسائل اصلی جهان اسلام قرار می‌دهد. راه

آزادی فلسطین را نیز تنها در مبارزه و جهاد می‌داند. برداشتی که جماعت اسلامی از امر جهاد دارد به مراتب گسترده‌تر از آن است که در مراحل اولیه به نظر می‌رسد. این جماعت جهاد را از زاویه قدرت نگاه می‌کند و مسلمانان را به لحاظ شرعی موظف به کسب قدرت می‌داند. دست‌یابی به قدرت بدون اسباب و لوازم قدرت امکان‌پذیر نیست. به همین دلیل مسلمانان از نظر جماعت اسلامی لبنان موظف به کسب دانش و علم سازنده قدرت می‌باشند. جماعت اسلامی از چنین منظری به جنگ و جهاد توجه کرده است و آن را تنها عامل برای آزادی فلسطین اعلام کرده است. به اعتقاد این گروه راه آزادی فلسطین جهاد است و اسلام جهاد و مبارزه را در چهار امر جایز دانسته است. اول حمایت از دین، جان، وطن، مال، آبرو و تمام آنچه نزد مسلمانان حرمت دارد. دوم حمایت از اقلیت‌های مسلمان، سوم مبارزه با اهل رده / از دین برگشتگان / ظالمان و کافران. چهارم، مبارزه با پیمان‌شکنان. جماعت اسلامی بر این اساس چنین نتیجه‌گیری می‌کند که مسئله فلسطین هر چهار مورد مجاز بودن جهاد را شامل می‌شود.

با توجه به این واقعیت که جماعت اسلامی یک گروه سنی‌مذهب است که به امر جهاد در مسئله فلسطین از بعد ایدئولوژیک نگاه می‌کند، مواضع آن حائز اهمیت خواهد بود. اهمیت این برداشت در میان اهل سنت از مسئله فلسطین در آن است که راه‌حل نهایی مسئله فلسطین را در چارچوب شرع قرار می‌دهد و برای آن صرفاً یک راه‌حل اسلامی در نظر می‌گیرد. موضوعی که به لحاظ جهت‌گیری‌ها در جهان عرب و در میان گروه‌های متنوع فلسطینی که تحت‌تأثیر ایدئولوژی‌های ملی‌گرایانه یا چپ قرار داشته‌اند، کمتر مورد توجه قرار گرفته و اگر از چند سازمان معدود اسلامی نظیر حماس و جهاد اسلامی صرف‌نظر شود مبارزات فلسطین در دهه‌های گذشته از بعد ایدئولوژی چپ‌گرایانه و یا قوم‌گرایانه مدنظر بوده است. جماعت اسلامی این‌گونه مبارزه را ناقص می‌داند و پیروزی را در وجه اسلامی مبارزه به گونه‌ای که فراتر از فلسطینیان و حتی اصراب می‌رود و

کل جهان اسلام را شامل شده می‌داند. استدلال جماعت اسلامی آن است که جنگی که در فلسطین آغاز شده است برضد فلسطینیان تنها نیست، بلکه جنگ برضد اسلام است. جنگی دینی و نبردی کامل است. از این رو، صرفاً فلسطینی دیدن این جنگ نمی‌تواند پاسخگوی امر مهم آزادی فلسطین شود.

اندیشه‌های سیاسی جماعت اسلامی، این گروه را کنار مقاومت اسلامی در لبنان قرار می‌دهد. مقاومت اسلامی در لبنان به مبارزه ضدصهیونیستی محتوای اعتقادی می‌دهد و از این زاویه نگرش یکسانی را با جماعت اسلامی به نمایش می‌گذارد. احتمالاً وجود پایگاه اصلی جماعت اسلامی در منطقه صیدا که مقاومت اسلامی نیز در آن از پایگاه سنتی بالایی برخوردار است، این محوریت اعتقادی را تقویت کرده است، هر چند که جماعت اسلامی فراتر از صیدا و در طرابلس نیز نفوذ خاص خود را دارد. با این حال، واقعیت آن است که جماعت اسلامی یک گروه نسبتاً محدود است و برای نفوذ در جامعه اهل سنت لبنان با رقبای نسبتاً قدرتمندی نظیر ناصری‌های قوم محور نیز روبه‌رو است که می‌توانند دامنه عمل و نفوذش را محدود سازند.

جماعت اسلامی لبنان به لحاظ اعتقادی به مطابقت و سازگاری مراحل فعالیت با مسائل اصولی قایل است و از این رو شعار هدف و میله را توجیه می‌کند از نظر این گروه مردود است. با توجه به همین برداشت ارزشی است که وظیفه فعالیت‌های اسلامی را حل مشکلات جوامع جاهلی نمی‌داند که حکم در آنها خلاف خواست خداوند است، بلکه وظیفه فعالیت‌های اسلامی فراهم کردن امکانات و وسایل لازم برای از بین بردن حکومت طاغوت و جایگزینی حکومت خداوند است. راه حل عملی و پیشنهادی جماعت اسلامی این است که می‌گویند مسلمانان نباید مستضعف باقی بمانند، در حالی که این امکان را دارند تا وسایل قدرت و بازدارندگی به دست بیاورند، اسلام بر مسلمانان واجب کرده است تا آنجا که می‌توانند برای آمادگی خود

حرکت نمایند و در وضعیت جاهلی هر آنچه را که از مراکز قدرت می‌توانند به دست بیاورند براساس وظیفه شرعی در اختیار خود بگیرند.

جماعت اسلامی از زمان تأسیس تا اوایل دهه ۷۰ از صحنه سیاسی غایب بود. نخستین تحرک سیاسی آن با انتشار مجله سیاسی *الشهاب* صورت گرفت که طی شش شماره پیاپی حملات انتقادی گسترده‌ای بر ضد چپ‌گرایان عرب و گرایش‌های ناسیونالیستی عربی انجام داد.

جماعت اسلامی در مراحل اولیه آغاز جنگ داخلی لبنان در سال ۱۹۷۵ فعالیت چندانی نداشت، اما از سال ۱۹۸۲ یعنی پس از کاهش نفوذ احزاب چپ‌گرا، غیبت مبارزات مسلحانه فلسطینی و افزایش حضور سازمان‌های اسلامی در کشورهای عربی در اثر پیروزی انقلاب اسلامی ایران، فعالیت سیاسی این جنبش نیز افزایش یافت.

پس از آن جماعت اسلامی با راه انداختن شاخه نظامی خود به نام «نیروهای فجر» برای مقابله با اشغالگران اسرائیلی، در صیدا به صحنه آمد و افراد آن در بسیاری از عملیات‌های بر ضد نیروهای اسرائیلی شرکت کردند.

طی سال‌های ۱۹۸۸ تا ۱۹۹۲، دیدگاه‌های سیاسی جماعت اسلامی، اسلامی و ملی بود که در اظهارات فتحی یکن، بنیان‌گذار این جمعیت، نمود می‌یافت، جماعت اسلامی در انتخابات مجلس در سال ۱۹۹۲ چهار نامزد را معرفی کرد که از میان آنها فتحی یکن و اسعد هرموش، از نامزدهای شمال، توانستند به مجلس راه یابند. در سال ۱۹۹۶ هم جماعت اسلامی شش نامزد معرفی کرد.

این کتاب مرور کوتاهی بر چگونگی تأسیس این جماعت و مراحل رشد و گسترش آن دارد. هم‌چنین به معرفی شخصیت‌های مهم، منابع تأمین هزینه، مؤسسات وابسته به آنها، تشکیلات سازمانی و برخی از موضوع‌گیری‌های سیاسی و رابطه این جنبش با سایر نیروها و گروه‌ها می‌پردازد. امید که مفید واقع شود.

مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور

فهرست

۱۱	فرضیه‌های شکل‌گیری جماعت اسلامی لبنان
۲۰	افکار و اصول فکری
۲۲	تصور جماعت اسلامی از فعالیت اسلامی (تصور حرکتی)
۲۴	۱. شیوه موعظه و ارشاد
۲۵	۲. شیوه قدرت یا انقلاب مسلحانه
۲۶	۳. شیوه فرهنگ‌سازی و گسترش افکار (تجربه حزب التحریر)
۲۷	۴. شیوه ایمان عمیق، ساختار دقیق و فعالیت مداوم (تجربه اخوان المسلمین)
۲۹	اهداف جماعت اسلامی
۳۲	سازمان‌دهی و رهبری
۳۵	مواضع سیاسی جماعت اسلامی
۳۷	۱. موضع نسبت به اوضاع لبنان
۴۱	۲. موضع در برابر جمعیت‌های اسلامی و احزاب سیاسی
۴۲	۳. موضع نسبت به شورا و دموکراسی
۴۷	پی‌نوشت‌ها